Ч. 111. Чернівці, четвер дня 23. мая (4. червня) 1896. Рочник XII.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА
на „Буковину" виносить
на цїлий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . . 1 „ — „
для заграницї 20 рублїв або 40 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

ВИХОДИТЬ
щодня кромі недїль і руских сьвят о год. 5. по пол.
Редакция і Адмінїстрация „Буковини" находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2.)
Оголошеня приймає ся за оплатою 6 кр. від стрічки; а в „Надіcланім" по 10 кр. від стрічки.

Віче в Заставнї.

Чернівцї, дня 3-го червня 1896.

Писав був недавно якийсь дописуватель з Буковини в *Дїлї*, що нехай би лиш зібрали ся буковиньскі Русини на яке віче, вже би они знали, що сказати на полїтику послів Стоцкого і Пігуляка та ґазети *Буковини*; аж тодї би виявилась воля народу... А ту вже й друге величаве віче відбуло ся вчера в Заставнї — і нїхто (кромі москвофілів та румунїзаторів) злого слова не сказав і певно не скаже на нашу полїтику. Противно, всї селяни дякують та многая лїта сьпівають аранжерам віч за їх заходи.

Вчерашне віче в Заставнї було таке численне і величаве, що такого ще — як казали тамошнї люди — нїколи не бувало у „славній Заставнїй," як звав се містечко пок. Федькович. А славна та Заставна з околицею хиба через свою темноту велику, яку знати було з відзивів селян при шкільних справах. Зараз і видко — коли порівнати черновецке віче з Заставнецким — що тут, близше Чернівцїв, селяни більше обзнакомленї з рускими справами, бо часто бувають в руских товариствах, а заставнецкий повіт то глухий кут, до котрого мало хто з інтелїґенциї руской заглядав, а тим меньше для него робив.

Вчерашний день був торговий, отже майже цїлий ярмарок зійшов ся до стодоли і на подвірє ч. господаря Хортюка. Та ще й на сусїднїй толоцї і довкола стодоли з плетеними стїнами стояли великі громади людий. Зібрало ся селян що найменче тисяч, коли не більше, так що за богато вже їх було, бо певно не всї чули докладно всї промови. Замітна річ була, що з сотня селянок також прислухувала ся вічу.

Пп. Стоцкого і Пігуляка привитали хлїбом-сїлю (а радше красними колачами по парі, з гускою соли зверху, окрашеною вінком з барвінку і паперових квіток), начальник заставнецкий, а окремо начальник з Кучурова малого, а ще від себе сам господар ч. Хортюк. Простора стодола помістила ледви малу частину зібраних, так що треба було поставити стіл для бесїдників на порозї стодоли, щоби і ті в стодолї і ті на подвірю все чули. Провідником віча вибрано заставнецкого начальника Василя Турецкого, а его заступником Волоха Германа Форґача, котрий зпершу дуже кривив ся, почувши „страшні" числа з реферату про катастер ґрунтовий, поки ему не сказали, що то дати урядові. Були й иньші панки, мабуть прислані на те, аби кирнинити, але селяни зараз підчас першого реферату про катастер (котрий ми подали вже в *Буковинї*) робили такі поважні міни, що на вид їх відійшла тим панкам гнеть охота бороздити.

Проґрама віча була така сама, як віча в Чернівцях, лише значно скорочена і то нароком, аби не томити людий, що походили ся з цїлого заставнецкого повіта, а навіть з подальших сторін, як з Садаґури і Роґізни. Але проте віче тягло ся півтретя години і люди, хоч стояли на сонци, цїлий час пильно слухали. З рефератів пізнали они, як їх давнїйше скривджено при оцїнюваню ґрунтів; відтак значінє реформи виборчої, ґімназиї і бурси, Руской Каси, і згодили ся також на знаних 19 жадань до православного митрополита.

При всїх рефератах зібрані перебивали промови ріжнородними цїкавими окликами, з котрих як одні сьвідчили о тім, що порушено їх найживійші щоденні справи, так другі сьвідчили о темнотї селян. І так коли О. Маковей говорив про школи, селяни дуже непокоїли ся і нарікали на „штрофи", що мусять за дїтий платити, а кромі того виповідали чудну гадку, що вкінци хлопцїв посилати до школи, то ще пів біди-лиха, але на що дївчат учити, то-

Кілька слів
про руский народний театр.

(Конець).

Однак тут трудність не тілько в підготовленю репертуару, але і випровадженю его на сцену. Велике то завдане для режисериї. Оно тим труднїйше, що в нашім театрі затерли ся вже традиції гри в клясичних та історичних драмах. З молодих акторів ледво чи котрий памятає пок. Плошевского в его роли Франца Мора пок. Гриневецкого в скінчених креациях, або пок. Стечиньского в добі его артистичного розьвіту, ледво чи котрий видїв історичну драму на нашій сценї. Всьо треба зачинати зпочатку — а треба зачинати! Тілько що добрий режісер то одно зернятко у міху маку. В наших обставинах буває режісером старший актор, котрий через довгі лїта набрав рутини на сценї. До тої рутини він дійшов емпіричним способом, часами навіть не застановляючись, що всї ті подробицї, що він через лїта запримітив і присвоїв собі, можна звести у загальні правила міміки, чи декламациї. Через те уважає, мовби то він знайшов якісь „тайни акторскої штуки" і дивить ся з задоволенем хитрого Авґура на блуди молодші братиї думаючи: „шукай, так я шукав кільканайцять лїт!" Такий з зависти не буде добрим режісером. Тай впрочім его знане ще й не вистарчає. До режісериї треба виробленого лїтератского смаку, щоби звертати увагу граючих при вивчуваню штуки на відтїни чувств, зворотів гадок і ситуаций, треба живої фантазиї, щоби в кождій хвили акциї уявити собі загальний єї образ, який має вийти на представленю. Надто треба знати звичаї і людий даної епохи при історичних драмах, даної околицї при сучасних народних, даної верстви при сальонових штуках, щоби задержати у цїлій виставі єдність і згідність і виробити з часом те, що називає ся школою, чи стильом гри.

Видїл львівскої Бесїди гадав, що по ріжних пробах найшов такого чоловіка в п. Воронім, котрого вислав на режісера до руского театру. П. Вороний, Українець, що мабуть був якийсь час при одній з українських театральних труп, міг би хиба в народних штуках здїйснити ті надії, бо бачив їх на Українї. Однак і тут не показав доброго смаку відновленем одноактівки „По ревізиї", котра через безнастанне піяньство, що там випроваджене на сцену, есть для нас просто відражаючого.*)

Замісць звертати увагу на артистичний розвій театру і допомагати дружинї здобути собі як найширший репертуар, взяв на себе видїл Бесїди головно провадженє адмінїстрациї театру. Само собою розуміє ся, що адмінїструвати театральним підприємством, в котрім що днини нові і ріжнородні видатки, що днини впливають приходи і річно обертаєсь гроша двайцять кілька тисяч, се річ не легка. А ще дуже збільшає ся трудність через те, що товариство зміняє часто місце побуту. Не тілько збільшають ся через те позициї розходів, але і тяжша контроля. А надто коли додамо до того ще підготовляючу працю в кождім місти, кореспонденцию до делеґатів, справи особисті персоналу театрального, мусимо признати, що видїл Бесїди завдає собі так богато працї, що за неї належало-б ся ему повне признане, если би то не була — Сизифова праця...

Три роки, що минули під самовласною управою Руской Бесїди, суть незбитим доказом того. З тоїж причини не міг видїл найти відповідного для себе адмінїстратора: або видїл був з него незадоволений, або він чув ся надто звязаним у своїм дїланю інтервенциєю видїлу, взглядно театрального референта. Доля такого адмінїстратора незавидна. Видїл накидав сей обовязок одному з членів трупи без осібного винагородженя, обтяжав кореспонденциєю, адмінїстрациєю і веденем рахунків, а не давав жадної власти в руки, не застерігав для него тілько свободи і впливу, щоби він міг успішно вести дїло.

Одним з таких хиблених заряджень видїлу Бесїди єсть спосіб упрошуваня делеґатів по провінциональних містах і місточках. Видїл Бесїди пише перед приїздом театру до якогось міста до двох визначнїйших людий руской громади, щоби зволили вести надзір над театром підчас побуту в містї: як відбувають ся проби, як поводять ся члени в ґардеробі і поза театром, де мешкають, як виходять вистави — і про те все зволили подавати справозданя. Звичайно ті делеґати щирі люди, поважні і вирозумілі, ховають те письмо з усьміхом до кишенї і кажуть собі: „По що я мішав би ся в закулїсові дїла? А чим буду міг помочи театрови, зроблю радо." Такі

*) Довідуємо ся, що п. Вороний покинув уже руску сцену. Ред.

го они зовсїм не розуміють! Се упереджене до школи у заставнецких вічевиків зрозуміємо легко, коли знаємо (а се ми дізнали ся в Заставнї), що за давнїйшого інспектора шкільного в заставнецкім повітї по школах були дуже „вигідні“ часи і селяни могли й не посилати дїтий до школи, коли не хотїли, а про „штрофи“ не чували. Опісля же інспектор п. Ом. Попович а тепер інспектор Іл. Стратичук з цїлою енерґією взяли ся до того, щоби школи і в Заставнецкім повітї сповняли свою задачу. Звідси несмак у селян і ті оклики невдоволеня, котрі певно за якийсь час, так як в иньших повітах, затихнуть, коли люди зрозуміють, що школа їм не ворог.

Але проте, коли ще про школи і осьвіту заговорив проф. Стоцкий і Дмитро Ґрищук з Садаґури, селяни численними складками на бурсу дали доказ, що зрозуміли, о що річ іде. Виказ тих складок подамо в завтрішнім числї.

В попереднім числї *Буковини*, відповідаючи *Бук. Вѣд-ямъ* на замітки про черновецке віче, порадили ми справоздавцеви сеї ґазети, п. Крушиньскому, щоби, як має що сказати, то нехай скаже на вічу, аби селяни чули. Так він, видко, послухав нас і на вічу заставнецкім, на котре також приїхав, замітив при катастрі зовсїм до річи, що треба жадати від видїлу краєвого, щоби чимскорше після ухвали сойму видав поученя у всїх трех краєвих мовах про катастер, на що вже й гроші призначено. Минувшої сесиї соймової була також о тім мова в соймі. Віче в тій справі не ухвалювало нїчого, бо видїл краєвий обіцяв зараз видати дотичні брошури, скоро тільки буде ухвалений закон о ревізиї катастру, а над ним саме тепер у Відни радять. Але проте посли наші упімнуть ся певно у видїлу о скорше видане таких поучень. (П. Т. Ґаліп був тої думки, аби Народний Дім видав потрібне поучене про катастер, над чим видїл сего товариства застановить ся). — Відтак радив п. Крушиньский постарати ся, аби правники наші давали селянам ради правничі безплатно. На то селяни відповіли, що они пораду правничу все находять в черновецкім Народнім Домі, куди удають ся. Але внесене п. Крушиньского спонукає певно і тих правників, що не належать до руско-народних товариств, подавати в потребі селянам безплатні поради.

Другий раз виступив п. Крушиньский при 19 жаданях до митрополита і консисториї. Казав, що на всї жаданя годить ся, лише на 19-те нї, т. є. на знесене заборони на *Буковину*. Мотивував своє спротивлене простою видумкою, будь то би *Буковина* виступала против православної віри і духовеньства (де і коли?! — того не сказав). Отсей его висказ зовсїм не лицює нї єму, нї не лицював би жадному редакторови. Ми з засади противні подібним заборонам на ґазети і зовсїм не радувались би, коли би в той спосіб заборонено духовеньству читати і *Бук. Вѣдомости*. А в додатку й несправедливим показав ся в тім випадку наш товариш по перу через се, що підпер своє спротивлене видумками. Пізнали ті видумки зараз вічевики і устроїли п. Крушиньскому таку немилу та крикливу демонстрацию, якої він певно не зазнав нїколи в своїм житю. Посипали ся на его адресу непарляментарні слова і як би не втихомирив людий п. Стоцкий, то п. Крушиньский ще гірше був би вийшов на своїй нечуваній оборонї самоволї консисторской. А так уважав він за добре перервати свою промову, а при кінци віча в супроводї відпоручника правительства п. Лукашевича винести ся з подвіря. Мабуть на другий раз не прийде єму охота в той спосіб воювати против другої ґазети. Ми же зі своєї сторони тепер вдячні єму і вічевикам за таку рекляму для нашої ґазети, бо зараз по вічу зголосило ся кільканайцять нових передплатників *Буковини*.

Промовляв ще також секретар громадский з Заставни п. Циганюк і горячими словами заґрівав селян до просьвіти та дякував послам за їх заходи. Подякою цїсареви за єго опіку закінчило ся се віче в Заставнї.

Цїль та, яку ставили собі аранжери віча, несподївано гарно осягнена, бо множество селян дізнало ся о справах своїх. Зробило ся тим також велику рекляму Рускій Касї, ґімназиї і бурсї, що було дуже потрібне з огляду на противну аґітацию румунїзаторів. Можуть наші противники, коли хотять, зменьшувати ad minimum число вічевиків і осьмішувати такі поучаючі збори по своїх часописях; — нам се певно не пошкодить, лише їм, бо се буде з їх сторони самодурство, котре ми їм вияснити не думаємо. Нехай дурять себе, що ми не маємо селян за собою. Два остатні віча показали очивидцям, хто за нами і кілько всїх — і про себе самого навіть ворог мусить признати, що маловажити нас було би сьмішно.

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 3-го червня 1896.

Іменованя. Наш земляк, судовий радник в Кракові, Евгеній Винява-Зубрицкий, іменований старшим фінансовим радником і фінансовим прокуратором в Чернівцях. — Др. Орест Балеану іменований судовим авскультантом в Чернівцях.

Архикнязь Петро Фердинанд виїхав вчера з нашого міста на все. На двірци явили ся краєвий президент ґр. Ґоес, впр. митрополит Чуперкович, бурмістр Кохановский, ґенерал Маєр, президент суду Веселї і иньші достойники. Архикнязь розговорював з присутними аж до самого від'їзду, а потім попращав ся сердечно і о 1/2 6 год. зраня відїхав. Архикнязь Петро Фердинанд буде якийсь час бавити у Відни, а в осени вступить до военної школи.

За бл. п. архикнязя Кароля Людвика відбуло ся сегодня зраня поминальне богослужене в єзуїтскім костели заходом війскової команди.

Делєґациї вже зійшли ся — як нашим читателям відомо — на наради і вибрали поодинокі комісиї. П. Барвіньский вибраний до

делеґати ходять самі реґулярно до театру, заохочують других, інформують управителя в місцевих відносинах, помагають дружинї по змозї винайти відповідне поміщене і суть правдивими добродїями театру. Але біда, як делеґат возьме письмо видїлу Бесїди дословно, що ото „треба наглядати той легкий акторский нарід, котрий видїл платить, а він спускає ся на легкий хлїб“.

Хто з нефахових коли бував на пробах театральних, той знає се вражінє незадоволеня і здивованя, яке зробила на нїм така проба. Він не міг навіть зрозуміти цїлости пробованої штуки, і не міг представити собі, як з тої балаканини, з того входженя і виходженя вийде в вечер артистично одностайна цїлість! Те саме вражінє непорядку і непевности огортає ляїка, коли прийде підчас представленя за кулїси або до ґардероби — та ще за такі тїсні кулїси або до такої невигідної ґардероби, при яких звичайно руский театр мусить грати! Коли делеґат в той спосіб сповняє свою місию, не може також обоперонити ся від того чувства сумнїву і невдоволеня. Він стає дуже доступним на театральні сплетнї і приймає за правду, що невдоволені або злобні актори чи актриси (такі найдуть ся завсїгди) наплещуть єму про театральні справи. Управитель і не прочуває, як над его головою збере ся хмара в видї реляциї делеґата, котра відтак спадає на его голову наганою з видїлу, слїдством або карами. Замісць реальної працї наступає тепер пуста писанина протоколів, вияснень, оправдань, перепросин і знов з цїлої бурі лишає ся тільки невеличка калюжа неправдивих фактів. Але заким ще тота калюжа висхне, театр вже в другім містї, а там може знов найти ся нагода наґнати нову тучу.

Ще і тим недогідні такі ревні делеґати, що за свої совістні труди жадають уступок в формі резервованих білєтів, а свої закулїсові особисті вражіня голосять urbi et orbi і колотять через те супокій в трупі, а прихильний настрій між публикою.

По части з тої причини, а по части тому, що у нас нема провінціональної праси, наш театр не дізнає такої реклями, на яку він дїйсно заслугує.

В „Дїлї“ ограничають ся рецензиї на загальниках „відповідно“ і „вдоволяючо“. Прихильнїйші рецензиї редакция „Дїла“ обкраює, думаючи робити тим прислугу Бесїдї, що виходить з засади: „як актора похвалить ся, то він зажадає підвисшеня ґажі.“ Але знов актор без оплесків, без похвали знидїє, а театр тратить на славі, если его покриють смертельним покровцем мовчанки. За тую байдужність рускої театральної публики, чи лиху тактику видїлу Бесїди відшкодовує руску драматичну штуку польска провінціональна праса. Такі рецензиї, які поміщав Kurjer Przemyski, Kurjer Stanisławowski, Gazeta Stanisławowska, а по части Gazeta Kołomyjska, видались би може у наших часописях самохвальбою і пересадою, а певно, що жаден „свій“ не здобув би ся на тілько одушевленя для рускої сцени, як „Widz z galeryi“, автор брошурки, виданої в Перемишли 1894 р. під заг.: „Górą scena ruska“. В удатних стихах, повних фантазиї описує він свої вражіня з вистав руского театру, а декотрі з тих поезий мають дїйстно лїтератску стійність. Але у нас не згадав нїхто про них — хотяй би тілько в інтересї нашої институциї.*)

Чи незрозумінє того інтересу, чи руска байдужність промовчала на пр. свого часу такий факт, що тамтого року підчас побуту театру в Бережанах зволив его посїтити чотири рази з ряду Архикнязь Петро Фердинанд, котрий пробував там на маневрах. Такий факт уважає собі прецїнь кожда столична сцена за велику честь, а праса нотує завсїди такі рідкі факти. Тілько у нас забивають театр мовчанкою. А як дрібною видасть ся побіч того рекляма, яку хотїв теперішний референт театральний зробити для театру, розписуючи по часописях, що „для викликаня іллюзиї видїл справив для театру дощ і вітер.“ Тимчасом той дощ справляє іллюзию розтрясеної жидівскої тарадайки на груднистій дорозї, а вітер іллюзию свисту на губах, або ще чогось неестетичнїйшого. Видатки на ті приряди роблено доривочно, на власну руку, без порозуміня з управою театру і без зрозуміня дїйсної потреби театру, тож ті машини стоять без ужитку, збільшають тілько баляст транспортовий, а через свою незручну конструкцию сказані на скоропостижне зницене.

Не варто запускати ся в дрібницї. Найлучшим доказом успіхів адмінїстрациї есть виказ

*) О скілько тямимо, в *Народній Часописи* була о тій брошурі ширша згадка. — *Ред.*

петицийної і веріфікацийної комісиї, а п. Лупул до буджетової комісиї, в котрій обняв реферат спільного міністерства фінансів.

Доповняючий вибір посла до галицкого краєвого сойму з міста Тернополя відбув ся в понеділок, дня 1-го червня. На 762 голосуючих (управнених до голосованя було по-над півтора тисяча) одержав міністер др. Ріттнер 719 голосів, отже він вибраний послом. Контр-кандидата майже аж до самих виборів не було. День перед виборами хотїли рускі міщани поставити кандидатом тамошного бурмістра д-ра Вол. Лучаківского, однак він заявив, що не прийме посольского мандату. Тодї міщани рішили ся віддати свої голоси на Ал. Гриневецкого, секретаря ради тернопільского суду; на него впало 40 голосів. З сего вже видко, що рускі міщани в Тернополи вже не є так зорґанізовані, як тому кілька лїт, коли на пос. Барвіньского впало більше як 500 голосів!

Цїсарску санкцию одержав рішений на послїдній сесиї галицкого сойму закон, котрим побільшує ся число послів до сойму зі Львова о двох, а з Кракова о одного посла.

Тайна папска консистория відбуде ся дня 22-го, а публична 27-го с. м. в Римі. На тій другій дістануть кардинальскі капелюхи іменовані на попередній консисториї кардинали, між ними і впр. митрополит Сильвестер Сембратович.

Румунїзаторску читальню закладає в рускім селї Брязї теольоґ Прелїч, син тамошного пароха, котрого „Бук. Вѣд.“ беруть в оборону проти наших закидів о румунїзацию. Не вже-ж і в читальни накидує хто брязівским Гуцулам фонетику, котрою „Бук. Вѣд.“ звиняли доси румунїзаторскі заходи Прелїча?

На памфлєт оголошений румунїзаторами з Іпотешт на адресу пос. Вахнянина, збирав підписи тамошний дяк підчас коляди (!), туманячи неписьменних людий тим, що то просьба до ради шкільної, аби їм надали иньшого учителя.

По промові, яку цїсар мав до австрийских делеґатів, розмавляв цїсар з поодинокими членами тої делеґациї. До дел. Барвіньского звернув ся цїсар з заміткою, що сим разом працювала рада державна дуже пильно і полагодила богато користних предложень. На се відповів дел. Барвіньский: „Справдї, Ваше Величество. Особливої ваги суть податкові закони, бо они приносять біднїйшим податникам, головно-ж селянам, великі опусти.“ Цїсар сказав на се: „То дуже важна річ“. — До буковиньского делеґата Лупула сказав цїсар, що тїшить ся, що знов его бачить, а потім розмовляв про господарскі відносини на Буковинї.

Нова філїя тов. „Просьвіта“ засновує ся в Товмачи. Перші загальні збори відбувають ся сегодня.

Для вояків. Вже від кількох лїт жалують ся на їду вояків. Правительство може й раде було полїпшити їду воякцу, але уоружене нове і иньші потрібні видатки спотребовували тілько гроший, що про полїпшенє їди вояків годї було й думати. Аж в сегорічнім буджетї вставило міністерство війни суму 805.911 зр. на те, аби вояки хоч два рази на тиждень діставали огородовину. Хоч се як мало, то все таки треба признати сю полекшу для вояків і притім домагати ся ще дальших.

Руска Каса уконституовала ся в присутноси нотаря дня 1. червня 1896 р. По причинї недостачі місця подамо про се близші вісти завтра.

Шайку фальшівників банкнотів зловила мадярска полїция в Мукачеві. До шайки належали, як можна з назвищ догадувати ся, самі жиди, а то: маляр Самуіл Вельбер, друкар Ем. Кляйн, его брат Авраам Кляйн, Натан Вельбер і Авраам Ґрінцвайґ. Здає ся, що фалшовані 10-ґульденові банкноти, які та шайка підробляла, дістали ся також і до Галичини.

Пророцтва Фальба зачинають почасти сповняти ся. Місяць май вже скінчив ся, але ми мали лише кілька днїв гарних, а прочі днї визначали ся безперервними дощами. Рільники вже тепер побоюють ся, що цїлий засів погниє. А тепер треба би ще додати, що після пророцтва Фальба мають в місяцях червни, липни і серпни бути через цїлий час доші. Коли оно мало би бути правдою, то жде нас велика нужда. Але потїшмо ся, що не все правда, що Фальб видумає.

Катастрофа в Москві. Ми вже доносили коротко про страшне нещастє, яке лучило ся підчас коронацийних торжеств в Москі на Ходиньскім поли. Очивидець описав у віденьскій N. fr. Presse катастрофу так: В суботу мали на Ходиньскім поли роздавати памятки на коронацию. В тій цїли були збудовані з дощок буди, в котрих були поскладані памятки. Одна буда була від другої віддалена ледви на два кроки. Навкола буд був викопаний рів, котрий накрили дошками. Нарід зібрав ся вже досьвіта, бо гадав, що вже о 8-ій годині розпічнуть роздавати подарунки. Був страшний натовп; годї сказати, кілько людий було, але більше-меньше три чверти мілїона. Селяни ішли пішки по 30 і 50 верстов враз з дїтьми на плечах, аби лише дістати якусь памятку. Очивидно настав великий стиск, бо кождий хотїв чим скорше дістати ся до буди. Порядку стерегли чотири вояки (!); очивидно они були безрадні супроти такої маси народу. Навіть самі були в небезпеченьстві. Богато людий, найбільше женщин, омлївало, але не могли видобути ся з натовпу, тож їх кидали чоловіки мов пилки по-над голови. А дїти ставали батькам на плечі і рачки лазили людям по головах, аби дістати ся на троха вільнїйше місце. В тім хтось сказав, що вже зачала ся роздача подарунків. Се викликало ще більший рух; задні тручали передних а сї не могли поступити ся. Всї передчували, що стане ся якесь нещастє, бо не було кому удержати порядок. Дошки, що закривали рів, зломили ся під тягарем, і люди попадали в рів, одні на других, ламаючи собі руки і ноги. Зачав ся зойк і лямент, а задні все пхали ся наперед. Настановлені урядники зачали в нарід кидати пакунки з подарунками. Кождий хотїв зловити пакунок, згинав ся по него, а тут его трутив той, що стояв позаду. Люди дістали ся під ноги других людий. Крик, плач і зойк до неописаня! Хоч всї знали, що декого удушили, однак все ще годї було здержати масу. Три з поставлених буд завалили ся і наробили ще більше нещастя. Тодї аж надійшло війско і зробило порядок. Люди зачали шукати своїх свояків, жінки своїх чоловіків і дїтий, дїти своїх родичів. Трупи були так обезображені, що богатьох годї пізнати. Тут оплакує родина свого члена, котрий упав жертвою страшної катастрофи, а там подалї пють робітники пиво, висьпівують і танцюють. Мало-помалу привернено цїлковитий порядок. Кілько людий згинуло, годї ще тепер сказати. Зпочатку доносили урядові телеґрами, що убитих і ранених разом є 1138, а тепер вже признають, що самих убитих є 1800! Певна річ, що і се число не є докладне; доносять, що імовірне число жертв виносить 3000—4000 (черновецкі Buk. Nachrichten дістали телеґраму, що згинуло аж 6000 людий.) Не потрібно й битви! Небавом по катастрофі наспів на місце нещастя цар з царицею. Цар мав плакати, коли довідав ся, кілько людий згинуло. Сейчас казав застановити всї коронацийні торжества, виасиґнував кождій родинї, з котрої хто згинув, по 1000 рублїв, а похорони жертв відбули ся на кошт державний. Поки-що зарядив цар строге слїдство і заявив, що остро покарає всїх виновників, хоч би они не знати який чин займали.

Так сумно скінчило ся величаве торжество коронациї молодого царя. Кілька тисяч людий оплатило то сьвято своїм житєм або калїцтвом, а цар вступає на свій трон в коронї і бачить ступнї трону, обмиті людскою кровію. Нехай би она, та людска кров, припоминала ему все, що справедливостію і ласкавостію може загоїти страшну рану в народї!

З промінями Рентґена роблять тепер два лїкарі з Чікаґа д-ри Pratt і Wightmann досьвіди: чи і на скілько ті проміні нищать бацилїв дифтеричних, туберкулїчних, холеричних і т. и. Досьвіди їх мали виказати, що проміні рентґенівскі нищать бацилїв в культурі, а тепер они пробують, чи нищать також бацилїв в живучім чоловіцї. Проби переводять на 36-лїтнім мужчинї, тяжко хорім на туберкули в легких і в горлї. Перша проба тревала три години. Хорий під дїланем тих промінїв чув зпершу легкі коленя в тїлї, але опісля нїчого: пульс, що все бив у него 110, зменьшив ся на 86 і 84. Лїкарі мають сю свою пробу вести через шість тижнїв, три-чи кождого тижня і аж по тім часї надїють ся дійти до сякого чи такого висновку.

Вісти з Америки. Між Русинами в Америцї зайшов знов немилий случай. Про те пише „Свобода“: Отсе приходить ся нам занотувати немилу вість з нашої кольонїї в Джерзі Сіті Н. Дхі. В кольонїї тій водились вже від давного часу непорозуміня між тамошними людьми а о. Грушкою. Не давно тому однак непорозуміня ті заострились до тої степени, що парохіяни осьвідчили о. Грушцї, що его більше за сьвященика не хочуть, а рівночасно жадали сьвященика другого. О. Грушка однак опираючись на своїм 5-лїтнім занятю в тій парохії, не хоче погоди-

---

касовий. Хотяй не маємо цифр під рукою, можемо однак подати вірний образ загального стану.

Підчас трех років самовласного проваджeня театру виділом Бесїди вчинив ся зпочатку першого року такий значний дефіцит, що обнижено всїм членам ґажі, зменчено товариство (пішли Ґембіцкі (3 особи), Біберовичева, Влодарскі (2 особи), Романовска, Кирчівна і др.) і заведеноощадности так далеко, що навіть услуги не було, а актори самі уставляли кулїси. Не справляли ґардероби анї декораций, а при кінци року вийшов дефіцит. На другий рік даремно дожидали актори підвишки, даремно домагали ся бенефісів, не справляло ся нїчого з декораций, хиба плоху ґардеробу до „Пташника з Тиролю“, закуплено дві штуки Франкові і при кінци року вийшов знов — дефіцит в залягаючій претенсиї п. Ґуляя до театру за видатки починені на его кошти. В третім роцї докинено майже всїм до ґажі по пятцї, а то і по три або два зр.; за те знов накинено безплатно бічні обовязки, як держати ґардеробу, реквізити, афішерию, адмінїстрацию, не справлено до ґардероби нїчо (крім 6 пар сафіянових чобіт), закуплено дві чи три Франкові штуки і при кінци року вийшов знов — дефіцит! Але що говорить ся в реґулямінї театру про тантиему, яка має з чистого зиску роздїляти ся при кінци року між акторів, тож як попередних лїт, так і в остатнім роцї роздїлено по кілька до кільканайцять зр. між членів трупи. Тим способом білянс року 1896 буде обтяжений вже зразу на 400 зр., котрі роздїлено між членів трупи титулом тантиеми.

Зпочатку сего року, при винятково добрім поводженю, робив виділ більші видатки, але богато з них в той спосіб, як ті „для викликаня ілюзиї“, про котрі вже була згадка. При тім надібрали відай і гроший товариства Рускої Бесїди, а як вийдуть з того недобору — покаже конець року.

Безперечно не суть се додатні результати, а прирівнуючи їх до давнїйших, сьвітлїйших часів театру, коли і актори побирали більші платнї і репертуар був всестороннїйший і вистава штук сьвітлїйша, а при тім справляв виділ дорогу історичну ґардеробу, висилав членів театру для студий на Украïну або давав стипендиї — та все те при далеко менчій субвенциї соймовій, як тепер — не зможемо оперти ся переконаню, що фахова антреприза зможе далеко успішнїйше вести таке спомплїковане підприємство, як театр. Для контролї виділу вистарчало би тодї річне чи піврічне артистичне справозданє, антрепренера, а підмога виділу для театру звернула-б ся на лїтературне поле для придбаня як найцїннїйшого репертуару для него.

Лев Лопатиньский.

тись з судьбою, але узброївшись в deed, mordgage і другі не огнестрільні оружия, замкнув церков і веде при помочи нюйорского латин. епископа Wigger-а, з бувшими своїми парохіянами завзяту борбу. Нарід розуміесь огірчений тим до крайности і — справедливо. Справа прийшла перед суд, але як скінчить ся, поки-що не знати; зачуваемо, що шанси о. Грушки стоять дуже лихо, а з вичерпанем засобів і зовсім упадуть...

Презенти одержали в перемискій епархії о. Володимир Полошинович на Щавне, ялиского деканату; о. Лев Тиховекий на Молошковичі, судово-вишенського, а о. Михайло Шведзицкий на Поздяч, перемиского деканату.

Телєґрами „Буковини“.

З дня 3-го червня 1896 року.

Париж. Мінїстерска рада в Атенах рішила зробити представленя султанови задля посилки війска до Крети.

Відень. На нарадї предсїдателїв всїх парляментарних клюбів рішено, що рада державна мае ще полагодити кілька меньших проектів законів, між ними закон о своїнї.

Повідомленє. Маю честь повідомити, що дирекция товариства *Днїстер* у Львові іменовала мене своїм аґентом на Чернівцї (повіт судовий) і окрестність. В справах обезпечень від огню будинків мешкальних і господарских, церков з урядженем, знарядів домашних і господарских (возів, плугів і т. п.). худоби, збіжа в соломі і в зерні — подаю кождому потрібні поясненя. — *Корнило Салабан*, аґент „Днїстра“ в Чернівцях, улиця Пумнула ч. 25.

Добрі Ради.

Часопись ілюстрована для господарства, домівства і забави. Виходить в Рогізнї що місяця. Передплата, платна в Рогізнї, виносить на рік 1 зр. 50 кр. Адреса: „Добрі Ради“ в Рогізнї, почта Садаґура.

В редакциї можна ще дістати давні ручники Добрих Рад.

1. ручник „Д. Р.“ містить до 200 поучаючих уступів а зверх 120 забавних приказок і много иньшого. Цїна цїлого ручника 1 зр. 20 кр., без 2. числа 80 кр., а без 2. і 3. лише 40 кр.

2. ручник „Д. Р.“ містить до 300 статейок, дуже много приказок і одну довгу повість, що майже через всї числа тягне ся: „Як то з Василя Двірничука зробив ся Василь Дворницкий і які він пригоди мав, що ся свого роду відцурав.“ Цїна цїлого ручника 1 зр. 20 кр., а без двох чисел 50 кр.

3. ручник „Д. Р.“ містить так само як і другий ручник дуже много пожиточного для господарства і забави, много образків і одну більшу повість: „Як визволювали Сорохан і Громко своїх синів з войска“. Ся повість була печатана вже 4 рази (3 рази по руски і раз по нїмецки“). Цїна цїлого ручника 1 зр. 30 кр., без двох чисел 60 кр.

4. ручник „Д. Р.“ містить як і попередні дуже много пожиточного і забавного для всїх і окрім того много дуже практичних рисунків. Цїна цїлого ручника 1 зр. 40 кр., а без двох чисел 70 кр.

5. ручник „Д. Р.“ містить окрім всїляких порад для всїх ще і 8 дуже забавних повісток як нпр.: „Адвокат в небі“ „Ретельний жидок.“ Цїна 1 зр. 20 кр.

6. ручник Д. Р. містить забавну повіст: „Петро Фостик і его син Фостович“.

Цїна 6 ручників разом з рек. пересилкою 6 зр.

Рух поїздів зелїзничих

важний з днем 1-го мая 1896 після середно-европейского годинника.

Приходять	Поїзди поспішні			особові			мішані	
до Чернівців								
З Відня, Кракова, Львова, Станїславова, Коломиї і Снятина	11^{28}	.	.	$6^{\underline{57}}$	$10^{\underline{28}}$	$5^{\underline{50}}$		
З Букарешту, Яс, Сучави, Глїбоки	3^{29}	.	.	9^{12}	$10^{\underline{00}}$	$5^{\underline{23}}$		
З Новоселицї, Садаґури	.	.	.	.	.	.	11^{13}	$9^{\underline{50}}$
до Львова								
З Відня, Кракова	1^{30}	$5^{\underline{10}}$		$6^{\underline{55}}$	$9^{\underline{30}}$	9^{55}		
З Букарешту, Сучави, Чернівців, Станїславова	$9^{\underline{55}}$	.	.	$6^{\underline{13}}$	7^{28}	$2^{\underline{01}}$		
З Підволочиск	2^{30}	$10^{\underline{05}}$	.	8^{05}	5^{10}	.		
З „ на Підзамче	2^{18}	$9^{\underline{50}}$	.	7^{42}	4^{45}	.		
Зі Стрия	.	.	.	$12^{\underline{10}}$	8	1^{50}		
З Белзця	.	.	.	8^{00}	5^{45}	.		
Зі Сколього і Стрия	.	.	.	$10^{\underline{10}}$	.	.		
З Відня, Кракова (т. зв. блискавичний потяг)	.	.	8^{45}	.	.	.		

Відходять	Поїзди поспішні			особові			мішані	
з Чернівців								
До Снятина, Коломиї, Станїславова, Львова, Кракова і Відня	3^{47}	.	.	9^{41}	$10^{\underline{29}}$	$5^{\underline{38}}$		
До Глїбоки, Сучави, Яс, Букарешту	12^{03}	.	.	$7^{\underline{17}}$	$10^{\underline{48}}$	6^{16}		
До Садаґури, Новоселицї	.	.	.	.	.	.	4^{30}	6^{21}
зі Львова								
До Кракова і Відня		2^{50}	$11^{\underline{00}}$	$4^{\underline{40}}$	9^{55}	$6^{\underline{45}}$		
„ Підволочиск	.	2^{11}	6^{00}	.	9^{30}	$10^{\underline{45}}$		
„ „ з Підзамча	.	2^{25}	6^{14}	.	9^{48}	$11^{\underline{12}}$		
„ Чернівців, Сучави, Яс, Букарешту	6^{10}	.	.	10^{25}	2^{45}	$10^{\underline{15}}$		
„ Стрия	.	.	.	$5^{\underline{22}}$	9^{35}	$7^{\underline{22}}$		
„ Белзця	.	.	.	9^{15}	$7^{\underline{05}}$			
„ Сколього і Стрия	.	.	.	.	.	3^{05}		
„ Кракова, Відня, (т. зв. блискавичний потяг)	8^{40}	.	.	.	.	.		

Підчеркнені числа означують пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-европейский час ріжнить ся від львівского о 36 мінут, а від черновецкого о 44 мінут; коли на зелїзници е 12 год., то на львівскім годиннику е 12 год. 36 мін., а на черновецкім 12 год. 44 мінут.

Видае товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідае **Осип Маковей.**

З друкарнї „Руской Ради“ в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.